

Józsa Ágnes

Vízvillany – az Első Magyar Látványtár kiállítása

Így egybe írva. Mert nem csupán lételelemek, de összetartozók. S bármily váratlan, a témában nemcsak az elektromos- és a vízművek tud kiállítást rendezni, hanem az Első Magyar Látványtár is. Ők egyébként mindenből. Csak néhány az elmúlt évek kiállítás-címeiből: *Mindenkinek kenyér és rózsa*, *A paszpartuzás*, *Nőábrázolások és az ábrázoló nők*, meg a *Mi magyarok*. Utóbbi egy hazafias kiállítás volt, részben konyhai falvédőkre hímez-

ve. Volt miből válogatni. Vörösváry Ákos, az Első Magyar Látványtár alapítója, műgyűjtő. Mindent gyűjt, ami mű és ami nem az. Először a kortársakkal kezdte, akik nem fértek bele a kor kánonjába, de annak ellenére mégis buzgott bennük az alkotni vágyás. És őt, a gyűjtőt, sohasem érdekelte a kordivat, a trendek, az, hogy ki után kell menni, s az sem, hogy miből

lehet pénz. Ő meglegedett a maga ízlésével, azzal, amit szépnek talált. És a világ tele van szépséggel. Az emberkéz mindent a szépség szerint formál. És valójában mindenben ott a szép.

Hogy ne kalandozzunk nagyon messzire, itt a *Vízvillany* kiállítás. Ki állíthatná, hogy nem szép az öreg villanyoszlop, amelynek fájában ott a sok évtizednyi idő, az eső, a hó, a napsütés, a

szél, s a vaskampón rajta a hófehér porcelánszigetelők. (A Zsolnay-gyárban is készültek ilyenek, így a formájuk szépségére igazán nem lehet panasz.) Gross-Bettelheim Jolán (1900 - 1972) művész volt, aki 1925 és 1956 között az Egyesült Államokban élt és alkotott, s akit megragadott a villanyvezetékek különös ívelése, s az ipari tájak drámája. Litográfiáinak sora tanúskodik erről. Haraszty István Édeske (1934–2022) itt nem elhíresült

mobilszobrainak egyikével szerepel. Azzal a művével, amely katódcsöves lámpákat és régi rádiókba való izzókat mutat egy hetvenszer ötvenes keretbe, üveg alá helyezve. (Ezek mentek tönkre először mindig a készülékekben.) Ritmusa van a csöveknek, szinte muzsikálnak. De van itt képe Moholy-Nagynak, Maurer Dórának, Lugosi Lugó Lászlónak, vagyis igazán igényes a választék. S ahogy a Látványtár kiállításainál megszoktuk, milliómegy más is. Plakátok, képeslapok, korsók és kancsók, régi villanytűzhely, igazi

sütős-rezsó, egy fatörzsből faragott gyönyörű teknő, aztán horganyból fürdőkád, egy melegvítartós, igazi műredek és van másík is, egy szecessziós-ülős kád.

Mind műalkotás. Most megidézhetnénk Duchamp: *Fürdőszobák Buddháját*, 1917, (ez az a bizonyos piszoár), de nem. Inkább azt, hogy műveiben a „Víz és gáz minden emeleten” tábla sokféle formában szerepel. Például ready-

made műveiben, melyekhez előregyártott kész termékeket használt, értelmezett műalkotásként. Vallotta, a kontextus a lényeg, a múzeum értéket ad a tárgynak, ahol elveszti eredeti rendeltetését. Ki tagadhatná, hogy ezek a korsók-kannák itt, amelyekben hajdan vizet hordtak, formájukban egyszerűen gyönyörűek.

A víz, a villany egyszerre a legtermészetesebb és a leginkább mesterséges lételemünk. Hozzá tartoznak az életünkhöz. Áramlik a víz és áramlik a villamosság, ahogy maga a művészet is áramló.

Duchamp így fogalmazott erről „Az elektromosságot nem lehet meghatározni. Ugyanez elmondható a művészetre is, ez egyfajta belső áram az emberben, vagy valami, aminek nincs szüksége meghatározásra”. S ezt is mondta-gondolta: „Ha az egyik irányból nézem, akkor műalkotásokat látok, ha a másiktól, akkor tárgyakat”.

Itt a kiállításban a múltból a jelenbe érkezett tárgyak és műalkotások rendeződnek különös rendszerekbe. A *Vízvillany* cím azért is találó, mert az egész gyűjteményben, a kollekció minden részében van

valamiféle áramlás a különböző tárgy és művészetfogalmak között. Ez az áramlás nem áll meg sosem, nem tudhatjuk mikor lesz egy tárgyból műalkotás, pl. egy kádból installáció. Itt nincsenek határok. A kiállítás és a gyűjtemény nem cövekel le egyetlenegy művészetfogalom mellett, hanem nyitott, könnyedén átléphetünk az egyik világból a másikba.

Vörösváry Ákos művészetfelfogása ez az áramlás és ez az átfordulás, ahogy az egyik

oldalról a másikba billenünk, s másfelől látunk rá a világra. Az ugyanabból így lesz valami sokkal gazdagabb más...

A Látványtár, az egész gyűjtemény és a Vízvillany-kiállítás minden összefüggése ilyen. Bármilyen kontextusból kezdjük el nézni, s bármit emel ki belőle Vörösváry Ákos évente, ez a gondolat mindig benne van. Gazdagodik a világ. Nincs határ-

vonat, hogy na, ez a magas művészet, hanem mi magunkon, a nézőkön múlik, hogy mit látunk. Nekünk kell megtalálni az összefüggéseket, az ösvényeket, a különböző művészetfogalmak között. Jó, ha tudjuk, mi hova tartozik, de az is, jó, ha így egymás mellett szemlélve őket elmosódnak a differenciák.

„Új munkánk történetéről elmondható, hogy nem József Attila egyik Flóra-verse inspirálta, és nem is az a köztudomású tény, mely

szerint az egykori Stankovics-malom – ma a Látványtár kiállítóháza – valaha nem csak örölt, de áramot is fejlesztett a víz erejével. Nem. Egészen váratlan volt az „indítás”. Hét éve – amikor a Látványtár egyik épületének felújítása-
kor előbukkantak a régi villany- és vízvezetékek – történt a fogantatás.” Mondja Vörösváry Ákos.

X

A kiállítást rendezője Vörösváry Ákos, megnyitotta Mélyi József. Megtekinthető csütörtöktől vasárnapig 10 és 18 óra között. Első magyar Látványtár Kiállítóháza, 8297 Tapolca-Diszel, Templom-tér.